

t. ex. naturligtvis inte möjligt att värdera den förflyttade befolkningens eget arbete annat än i stora drag. Professorn i agrarpolitikk ved Helsingfors Universitet, K. U. Pihkala, har nyligen beräknat de kostnader som medförts av det till och med år 1952 utförda återuppbygnadsarbetet. Han har i det närmaste kommit upp till 250 miljarder Fmk. Härav är den egentliga investeringens andel ca: 150 miljarder mark samt administrationskostnadernas andel 15 miljarder mark. De förluster som genom jordöverlåtelsen närmast förorsakats jordägarna har väderats till ca: 85 miljarder mark.

Kolonisationsverksamheten har finansierats dels genom en spesiell förmögenhetsöverlåtelseskatt, dels även med andra allmänna medel. Den förflyttade befolkningen betalar priset för sina lägenheter med de ersättningar staten erlagt för den förmögenhet, som förlorats genom landavträdelserna. De övriga jordberättigade återerlägger priset i annuiteter under 31 års tid.

BRENNTORVPRODUKSJONEN I 1954

Av konsulent Ole Lie.

Statistikken over årets brenntorvproduksjon bygger som vanlig på spesielle oppgaver som Myrselskapet har hentet inn ved driftssesongens slutt. Oppgavene over produksjonen som her vil bli offentliggjort fylkesvis, er i de fleste tilfeller fra fylkesforsyningsnemndene, som igjen bygger sine meldinger på opplysninger fra de torvproduserende kommuner og enkelte fylkesfunksjonærer. For Finnmark fylkes vedkommende er oppgavene gitt av statens torvmester, da den vesentligste del av brenntorvstikkingen her foregår på statens grunn og under kontroll av såkalte torvtilsynsmenn. Torvproduksjonen på privat grunn i Finnmark er skjønnsmessig angitt av torvmesteren. I Rogaland og Hordaland fylker er det forsyningsnemndene i de torvproduserende kommuner som har gitt oss oppgavene. Når det gjelder produksjonen av maskintorv og torvbriketter, har vi fått meldinger direkte fra de enkelte anlegg, men det er mulig at enkelte små gårdsanlegg som bare produserer til selvforsyning ikke er kommet med. Dette gjelder særlig i Rogaland fylke.

Tabell 1 viser produksjonen i de enkelte fylker og for riket i alt. For oversiktens skyld har vi i rubrikkene 2 og 3 tatt med henholdsvis den såkalte normale produksjon av brenntorv i alt og normal maskintorvproduksjon. Med normal produksjon mener vi her produksjonen i et normalår før siste krig. Rubrikk 4 viser produksjonen i alt i 1954 og rubrikk 5 viser maskintorvproduksjonens størrelse siste år. I rubrikkene 6 og 7 har en sammenlignet årets produksjon med henholdsvis normal produksjon

Tabell 1. Fylkesvise oppgaver over brenntorvproduksjonen i 1954.

Fylke	Beregnet normal brenntorvproduksjon		Brenntorvproduksjon i 1954		Brenntorvproduksjon i 1954 i forhold til:		Antall maskintorv-anlegg i drift	
	I alt m ³	Herav maskintorv m ³	I alt m ³	Herav maskintorv m ³	Normalproduksjon m ³	Fjorårets produksjon m ³	1943	1953 1954
1	2	3	4	5	6	7	8	9 10
Østfold	—	—	1.130	1.130 ¹⁾	+	÷ 5.160	5	4 1
Akershus	—	—	—	—	—	÷ 1.000	5	2 —
Hedmark	18.000	18.000	880	880	÷ 17.120	÷ 980	23	3 2
Oppland	1.500	1.200	—	—	÷ 1.500	—	13	— 1
Buskerud	500	400	2.500	2.500	+	+ 1.000	4	1 1
Vestfold	—	—	—	—	—	—	3	— —
Telemark	—	—	—	—	—	—	—	— —
Aust-Agder	—	—	—	—	—	—	1	— —
Vest-Agder	2.000	—	800	—	÷ 1.200	÷ 200	—	— —
Rogaland	150.000	—	45.030	30	÷ 104.970	÷ 6.120	23	3 1
Hordaland	130.000	1.000	26.000	—	÷ 104.000	÷ 7.800	2	— —
Sogn og Fjordane	50.000	—	32.500	—	÷ 17.500	÷ 2.500	—	— —
Møre og Romsdal	165.000	—	49.500	—	÷ 115.500	÷ 11.150	1	— —
Sør-Trøndelag	245.000	—	171.500	—	÷ 73.500	—	1	— —
Nord-Trøndelag	55.000	—	41.300	—	÷ 13.700	÷ 8.700	—	— —
Nordland	380.000	—	323.460	460	÷ 56.540	+ 160	—	1 1
Troms	167.000	—	35.000	—	÷ 132.000	+ 5.000	—	— —
Finnmark	97.700	—	64.900	—	÷ 32.800	÷ 4.150	—	— —
I alt for riket . . .	1.461.700	20.600	794.500	5.000	÷ 667.200	÷ 51.600	81	14 6

1) Inklusive torvbriketter omregnet etter 3 m³ pr. tonn briketter.

og foregående års produksjon. Endelig har en tatt med antallet av maskintorvvanlegg i drift, henholdsvis i 1943 (rubrikk 8), i 1953 (rubrikk 9) og siste driftsår (rubrikk 10).

I forhold til såkalt normal produksjon er årets produksjon betydelig lavere, både når det gjelder tilvirkning av brenntorv i alt og maskintorvproduksjon. I forhold til foregående år er imidlertid ikke tilbakegangen i totalproduksjon så stor, men derimot har maskintorvproduksjonen av brenntorv hatt en relativt sterk tilbakegang også fra forrige år. Antallet av anlegg for maskinell fremstilling av brenntorv har også gått sterkt tilbake.

Årets totale produksjon utgjør 794.500 m³ eller ca. 55 % av såkalt normal produksjon, mens årets maskintorvproduksjon (herunder briketter) bare utgjør 5.000 m^{3*}) som vil si ca. 25 % av normal maskintorvproduksjon.

Da stikkingen av brenntorv i kyststrøkene stort sett går ut på å skaffe brensel til eget bruk, er det hovedsakelig bare maskintorva som blir markedsført for salg. Selv om det ligger over noe torv (anslagsvis ca. 2.000 m³) fra forrige år, er det relativt beskjedne kvanta brenntorv som blir markedsført inneværende brenselssesong sammenlignet med f. eks. «toppåret» 1943, da maskintorvproduksjonen utgjorde 170.400 m³.

Når det gjelder maskintorvproduksjonen, er det i første rekke de vanskelige avsetningsforhold som har gjort at anleggene stort sett har innstilt driften. Dessuten betyr det sikkert en hel del at visse almenningsbygder, særlig på Hedmark har fått bedre forsyning av elektrisk strøm til koking o. l. Her var det nemlig normalt i årene før siste krig atskillig maskintorvproduksjon for å forsyne de bruksberettigede med brensel uten å beskatte skogsvirke som ble nyttet til andre formål. Produksjonen ved torvbriketteringsfabrikken i Idd har vært liten p. gr. a. de elendige værforhold som en har hatt siste sommer. Fabrikken er imidlertid nå i god driftsmessig stand.

Bedre forsyning av elektrisk kraft og rikelig tilgang på forholdsvis billig importbrensel er sikkert de viktigste årsaker til at produksjonen av stikktorv til selvforsyning har gått tilbake i kystdistriktene. Av noen betydning har det sikkert også vært for enkelte distrikters vedkommende at de mest sentralt beliggende torvmyrer er oppbrukt. Når det dessuten er bra tilgang på godt betalt arbeid, finner folk at det ikke lønner seg å hefte bort tid for å dra langt avgårde på torvskjæring.

Myrselskapets brenntorvvanlegg på Vikeid i Sortland har også i år vært i drift. Dårlig vær fra våren av sinket igangsettelsen av driften betydelig, slik at det i år bare ble produsert 460 m³ maskintorv. Derimot ble det fint tørkevær ut på sommeren, og hele kvantumet er derfor av meget god kvalitet.

*) 3 m³ pr. tonn briketter eller formbrensel.

Kvaliteten av årets brenntorvproduksjon skulle stort sett være forholdsvis god. Storparten av stikktorvproduksjonen i Nord-Norge og Trøndelag ble sikkert berget i løpet av den tørrværsperiode som en hadde på forsommeren. Værforholdene var imidlertid også siste sommer vanskelige i Sør-Norge, men maskintorvproduksjonen her på Østlandet er likevel berget i forholdsvis bra tilstand.

Som en ser av ovenstående går storparten av brenntorvproduksjonen med til å dekke produsentenes eget behov. Det har derfor størst interesse å sammenlikne torvproduksjonen med produksjonen av ved når det gjelder å vurdere verdien av årets brenntorvtilvirkning. En regner vanlig med at det går 2,5 m³ stikktorv eller 2,1 m³ maskintorv for å oppveie brennverdien i en 60 cm favn vanlig skogsved. Etter disse omregningstall får vi at årets brenntorvproduksjon tilsvare:

Stikktorv,	794.500:2,5 = 317.800 favner
Maskintorv,	5.000:2,1 = 2.380 »
<hr/>	
I alt 320.180 favner	
<hr/>	

Omregnet til ved på grunnlag av brennverdien representerer årets brenntorvproduksjon vel 320.000 favner skogsved. Verdsettes brenntorvproduksjonen etter Landbrukets Priscentral's noteringspris for barved (skogsved), som er kr. 72,— pr. 60 cm favn opplastet jernbane innen Østlandet, Trøndelag og deler av Sørlandet, kommer vi til at verdien av årets brenntorvproduksjon utgjør ca. 23,65 millioner kroner.

For beregning av brenntorvas verdi på produsentenes hender, har vi dessverre ikke noen noteringspris, da salget har vært minimalt i år. Det har imidlertid vært vanlig å gå ut fra en pris som ligger 10 % under siste gjeldende maksimalpris, som for førsteklasses maskintorv var kr. 36,— pr. m³ og for stikktorv kr. 24,— pr. m³. Vi vil da få følgende tall:

Stikktorv,	kr. 21,60 × 794.500 = 17,16 mill. kroner
Maskintorv,	» 32,40 × 5.000 = 0,16 » »
<hr/>	
I alt 17,32 mill. kroner	
<hr/>	

Det kan også ha sin interesse å se hva årets brenntorvproduksjon betyr i spart valuta, idet vi forutsetter at den mengde brennstoff som torvproduksjonen representerer måtte importeres i form av kull. En regner vanlig at det går 6 m³ god maskintorv og 8 m³ god stikk-

torv for å motsvare brennverdien av et tonn kull. Årets brenntorv-produksjon omregnet i kulltonn vil etter disse tall utgjøre:

Stikktorv,	794.500:8 =	99.313 kulltonn
Maskintorv,	5.000:6 =	833 »

I alt 100.146 kulltonn

Beregner vi pengeverdien av årets brenntorvproduksjon etter kostnadsprisen for kull fritt levert norsk havn, som nå er ca. kr. 125,— pr. tonn, får vi ca. 12,52 mill. kroner. Hertil kommer fraktutgifter, samt importørenes og forhandlernes fortjeneste i tilfelle kull skulle erstatte brenntorv ute i torvdistriktene. For å belyse at prisen blir betydelig større, kan nevnes at husholdningskull koster kr. 183,60 pr. tonn tilkjørt forbruker i Oslo.

Brenntorvproduksjonen er følgelig en stor valutasparende faktor i vårt nasjonalbudsjett. Både dette forhold og brenntorvproduksjonens beredskapsmessige betydning tilsier at vi bør vie denne gren av vårt næringsliv all mulig oppmerksomhet. Det gjelder såvel å arbeide for rasjonell utnyttelse av myrene som å finne bedre produksjonsmetoder.

Oslo, den 29. november 1954.

NYE MEDLEMMER I 1954

Æresmedlemmer:

Holmsen, Gunnar, statsgeolog, dr., Vettakollen.

Livsvarige:

Enger, Lars A., gårdbruker, Dokka.

Koxvold, Leif Frås, disponent, Me-Kox Industri, Storgaten 38, Oslo.

Kristiansen, Einar Rigstad, konst. fylkesagronom, Sortland.

Møgedal, Oddmund, gartner, Løkenes gård, Konglungen, Asker.

Norang, Odd, landbrukskandidat, Sortland.

Nordre Furulund gård, Hauerseter st.

Seljord jordstyre, Seljord.

Stangeskovene, Aktieselskabet, Halden.

Van Severen & Co. Ltd., A/S, Namsos.

Vestre Gausdal kommune, Vestre Gausdal.

Voss Jordbruksskule, Skulestadmo.